

OPRACOWANIE PYTANIA

Losy młodzieży polskiej pod zaborami. Omów zagadnienie na podstawie *Dziadów* części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. III

EPOKA

Romantyzm

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1

O co tak naprawdę pyta komisja

Temat wymaga pokazania młodzieży jako głównej ofiary carskich represji - dramat Mickiewicza przedstawia jej martyrologię: aresztowania, śledztwa, wywózki. Ważne, by nie mówić ogólnikowo o zaborach, tylko o konkretnych losach młodych ludzi ukazanych w dramacie.

losy	Nie pojedyncze zdarzenie, lecz cała droga bohaterów: aresztowanie, śledztwo, tortury, wywózka lub śmierć, a także reakcja na nie. Komisja oczekuje pokazania procesu, nie migawki.
młódzież polska	Bohater zbiorowy dramatu – studenci i uczniowie wileńscy, więźniowie klasztoru bazylianów, chłopcy wywożeni kibitkami. Ważne, że to konkretne postaci z nazwiskami, nie anonimowa masa. Nie buduj wypowiedzi na Konradzie ani księdzu Piotrze – temat dotyczy losu pokolenia, a nie jednego bohatera.
zabory	Tu przede wszystkim zabór rosyjski i carski aparat represji z Nowosilcowem na czele. Mówienie ogólnie o zaborcach bez wskazania, kto i jak prześladowa młodych, komisja uzna za ogólnik.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Wyraźną tezę rozstrzygającą, jak Mickiewicz przedstawia pokolenie młodych Polaków pod zaborami: jako ofiary represji, które mimo cierpienia zachowują godność i solidarność.
- ✓ Co najmniej trzy konkretne losy z dramatu: relację Sobolewskiego o wywóźce studentów, historię Cichowskiego i sprawę Rollisona, każdy z podaniem, co się z bohaterem stało i co to pokazuje.
- ✓ Kontekst historyczny lub biograficzny (proces filomatów) albo literacki oraz wniosek o dokumentalno-symbolicznym wymiarze obrazu młodzieży.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Scena więzienna (klasztor bazylianów w Wilnie, noc wigilijna): więźniowie zbierają się w celi Konrada, dzielą się wieściami, żartują i śpiewają. Tomasz proponuje, by winę wszystkich wzięli na siebie on sam i kilku starszych, nieżonatych braci bez rodzin, po których zostanie najmniej płaczu, żeby ocalić młodszych. Solidarność i godność w niewoli.
- Relacja Jana Sobolewskiego: widział, jak z Wilna wywożono kibitkami na Sybir uczniów ze Żmudzi, wśród nich Janczewskiego, który wychudzony, ale wyprostowany woła z wozu „Jeszcze Polska nie zginęła”, i Wasilewskiego, skatowanego tak, że wnoszą go na kibitkę bezwładnego jak zdjętego z krzyża. Represje dotyczą dzieci, a świadek nadaje im wymiar męczeństwa.
- Historia Cichowskiego opowiadana przez Adolfa w salonie warszawskim: młody, wesół człowiek znika bez śladu, żona przez lata uznaje go za zmarłego, a on siedzi w tajnym więzieniu, gdzie nie pozwalają mu spać, karmią śledziami bez wody i poją opium. Wraca po latach jako wrak człowieka, który na każde pytanie odpowiada, że nic nie wie i nic nie powie. Obraz łamania człowieka przez system.
- Sprawa Rollisona: młody więzień skatowany podczas śledztwa, a jego ślepa matka błaga Senatora o litość dla syna. Nowosilcow udaje współczucie, a jednocześnie z Doktorem obmyśla, jak doprowadzić chłopca do wyskoczenia z okna. Pani Rollison wraca na bal z krzykiem, że syna wyrzucono z okna; ksiądz Piotr zapewnia, że chłopiec jeszcze żyje. Los młodego człowieka i cynizm władzy w jednej scenie.
- Kontrast z salonem warszawskim: przy stolikach towarzystwo rozmawia o balach u Senatora i lekceważy cierpienie, a grupa młodych przy drzwiach mówi o Cichowskim i o więźniach. Pokolenie młodych okazuje się sumieniem narodu, a starsze elity jego zepsutą skorupą (słowa Wysockiego o narodzie jak lawie).
- Pieśń Feliksa (opcjonalnie): więzień śpiewa żartobliwie, że nawet w kopalni na Sybirze będzie pracował dla cara – kując żelazo na topór. Humor i drwina jako forma oporu młodych wobec przemocy.

LITERACKI

POLECANY

Szyzofowe prace, Stefan Żeromski

Uczniowie gimnazjum w Kłerykowie poddawani są rusyfikacji: Marcin Borowicz ulega jej, dopóki Bernard Zygier nie wyrecytuje na lekcji *Reduty Ordo*. Inny etap tych samych losów: nie więzienie i kibitki, lecz powolne odbieranie młodym języka i tożsamości – a mimo to bunt się rodzi.

BIOGRAFICZNY

Proces filomatów i filaretów w Wilnie (1823–1824) i zesłanie Mickiewicza do Rosji

Mickiewicz sam był aresztowany, więziony w klasztorze bazylianów i skazany na wyjazd w głąb Rosji; śledztwo prowadził Nowosilcow. Dramat jest więc świadectwem uczestnika, a dedykacja poświęcona zmarłym współwięźniom i współwygnańcom (m.in. Janowi Sobolewskiemu) pokazuje, że postaci mają realne pierwowzory.

HISTORYCZNY

Represje po powstaniu listopadowym (zsyłki na Sybir, konfiskaty, zamknięcie uniwersytetów w Warszawie i Wilnie)

Dramat powstał w 1832 roku, po klęsce powstania, gdy tysiące młodych ludzi trafiło na zesłanie lub emigrację, a uniwersytety zamknięto. Losy wileńskiej młodzieży z 1823 roku okazały się zapowiedzią losu całego pokolenia – to uzasadnia uniwersalny wymiar obrazu.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: Mickiewicz ukazuje młodzież polską jako pokolenie skazane na represje, które mimo cierpienia zachowuje godność i patriotyzm.
- 2 Scena więzienna – relacja Sobolewskiego o wywózkach studentów jako obraz masowych represji wobec młodych.
- 3 Losy jednostek: Cichowski i Rollison – tortury i łamanie ludzi przez carski aparat.
- 4 Kontrast młodych patriotów z kosmopolitycznym salonem warszawskim – podział narodu.
- 5 Kontekst literacki: *Szyzofowe prace* (Stefan Żeromski) – Szkoła w czasie zaborów to narzędzie rusyfikacji: zakaz mówienia po polsku, zakłamaną historią, wyśmiewana rodzima kultura i wiara, nagrody dla uległych i kary dla buntowników. Pokaż paradoks – im mocniej gnębiono uczniów, tym szybciej budziła się ich świadomość narodowa; wniosek o dokumentalno-symbolicznym wymiarze dramatu.